

'VANAF NU WORDT HET EEN SOORT SURVIVAL OF THE FITTEST'
NICOLE VAN BRUGGEN: OOG VOOR ARTISTIEK ÉN ZAKELIJK SUCCES

oudemuziek 10/11

PAUL JANSSEN
MARCO BORGGREVE (P.16) LAURA LOMBARDI (P.18)

TEKST
BEELD

Nicole van Bruggen: oog voor artistiek én zakelijk succes

'VANAF NU WORDT HET EEN SOORT SURVIVAL OF THE FITTEST'

Vanaf 30 november treedt het blaaskwintet Osmosis een vijftal keren op in het Seizoen Oude Muziek, een ongekend debuut voor een ensemble dat pas vorig jaar is opgericht. Klarinettiste en manager Nicole van Bruggen legt uit waarom het wel meevalt met de eventuele risico's. Een gesprek met een energieke musicus die het zake-lijke en het artistieke in zich verenigd heeft.

'Heel mooi', noemt klarinettiste Nicole van Bruggen het feit dat het vorig jaar opgerichte blaaskwintet Osmosis de eerste echte concerttour kan maken onder de vlag van de Organisatie Oude Muziek. 'Het geeft vertrouwen als zo'n organisatie meteen achter je staat en gelooft in de potentie van het ensemble.' Nu komt dat vertrouwen niet zomaar uit de lucht vallen. Initiatiefneemster Kate Clark, hoboïst Ofer Frenkel, hoorniste Helen MacDougall en fagottist Benny Aghassi draaien al heel wat jaren mee in de top van het oude-muziekcircuit. Noem de grootste, bekendste en beste ensembles en orkesten en deze blazers hebben op een of andere manier garant gestaan voor de kenmerkende blazersklank van het gezelschap. Een van die orkesten, het Orkest van de Achttiende Eeuw, was mede de aanleiding dat de klarinettiste vijftien jaar geleden als Nicole Harris naar Nederland kwam om bij Eric Hoerprich historische klarinet en oude muziek te studeren. 'Ik kom uit Sydney en had daar de historische klarinet ontdekt', zegt ze in vloeiend Nederlands. 'Ik hoorde het Orkest van de Achttiende eeuw en vervolgens kwam Eric Hoerprich terug met het ensemble *Nacht-musique*. Zij gaven ook een workshop en ik was verkocht. Dat gaf meteen een probleem, want bijna iedereen was zo'n vijftien jaar geleden nog allergisch voor oude muziek in Australië. Op de conservatoria speelde het geen enkele rol.'

DRUMS

De ontdekking van de oude muziek was desalniettemin een openbaring voor Van Bruggen. 'Ik had moderne klarinet gestudeerd en speelde daarom ook

veel moderne muziek. Dat ging niet van harte, want ik voelde mij altijd al meer aangetrokken tot de klassieke en romantische muziek. En het is lastig om die grenzen te trekken als je op een modern instrument speelt.'

Een instrument dat ze nota bene min of meer bij toeval in handen had gekregen. 'Ondanks de weerzin tegen oude muziek was en is de muziekkopleiding in Australië uitstekend. Muziek maakt een belangrijk deel uit van het basisonderwijs en op de basisschool waar ik naar toe ging speelde zo'n beetje iedereen in het schoolorkest. Toen ik zeven jaar oud was mocht ik ook een instrument kiezen. Ik had geen idee en koos daarom voor de drums. Dat leek mij wel wat. Toen ik thuis vertelde dat ik ging drummen in het orkest sprong mijn moeder op. "Dat gebeurt echt niet", waren haar woorden en de volgende dag ging ze mee naar school. Het enige instrument dat nog in de kast lag was een klarinet. Die kreeg ik.'

Hoewel het geen bewuste keuze was, bleek al snel dat het talent van de jonge Nicole het orkest van de basisschool oversteeg. Ze ging spelen in landelijke jeugdorkesten en wist op tienjarige leeftijd al dat daar haar toekomst lag. 'Ik weet niet hoe bewust de keus toen was, maar ik vertelde iedereen die het horen wilde dat ik professioneel klarinettiste zou worden en in Europa ging studeren.'

De keus voor dat werelddeel was simpel. 'Alle muziek die ik mooi vond kwam uit Europa. Ook alle goede klarinettisten die ik kende waren Europeanen. Daar moest ik dus zijn. Ik heb ter voorbereiding op de middelbare school Frans en Duits en later nog Italiaans geleerd. Dat ik uiteindelijk in Nederland terecht zou komen en met een Nederlandse musicus zou trouwen had ik niet voorzien. Qua taal kon ik hier dus helemaal opnieuw beginnen.'

ERIC HOEPRICH

Na de ontmoeting met Eric Hoerprich was ze vastbesloten. Ze liet zelfs een historische klarinet uit Oostenrijk naar Australië komen om vast te beginnen. Op eigen houtje ontdekte ze de bronnen die in Australië beschikbaar waren. Het bracht haar niet bij

de kern van de muziek, maar wel ver genoeg om na de voltooiing van de moderne klarinetstudie aan het Conservatorium van Sydney in Den Haag aangenomen te worden. 'Ik kwam hier vol idealen, studeerde veel en verdiende mijn geld met lesgeven. Het uiteindelijke doel was de oude muziek naar Australië terug te brengen. Naarmate mijn studie vorderde, vroeg ik mij steeds meer af of ik daar wel genoeg vechtlust voor had. Het is geen makkelijk bastion. Ook al is de muziekeducatie in Australië erg goed, dat heeft niet geleid tot veel cultureel besef. Het gekke is dat de mensen die verder gaan in de muziek het land meestal verlaten, en dat de anderen zo allergisch voor muziek zijn geworden dat ze nooit meer naar een klassiek concert gaan. Als alle goede musici die nu in Europa rondlopen terug zouden gaan naar Australië, dan kun je een fantastisch barokorkest formeren.'

De Australiërs gaan niet terug, en ook Nicole van Bruggen bleef waar ze was. 'Ik had in Nederland inmiddels mijn man gevonden en een behoorlijk werkterrein opgebouwd. Dat laat je niet zomaar achter om ergens anders een ongewis bestaan te gaan leiden.'

ZAKELIJK INSTINCT

In Nederland groeide Nicole van Bruggen niet alleen uit tot een uitstekend klarinettiste, ook op zakelijk vlak werd ze steeds meer een steun en toeverlaat voor collega-musici en ensembles. 'Ik ben nogal ondernemend en heb graag een vinger in de pap. Dat ben ik zo gewend van thuis. Mijn moeder is altijd zelfstandig ondernemer geweest en werkte van huis uit. Aanpakken en je zaken goed regelen is normaal voor mij.'

Osmosis

Alleen niet voor de meeste musici. 'Het is treurig hoe weinig musici in staat zijn om hun eigen belang te behartigen en een goed honorarium te bedingen voor hun prestaties. Mijn moeder is getrouwd met een kunstenaar. Ze hebben samen een galerie. Daar leerde ik dat je niet bang hoeft te zijn om voor kunst een bedrag te vragen dat het waard is en daar verder niet moeilijk over te doen.'

Haar zakelijk instinct bracht uiteindelijk de oplossing voor een knellend probleem. 'Ik ben erg gehecht aan mijn huis en mijn gezin. Ik wilde eigenlijk niet van huis weg. Dat is lastig als je gekozen hebt voor een bestaan als musicus. Toen de kinderen kwamen heb ik de knoop doorgemaakt en ben ik gestopt met mijn orkestwerk. Ik speel alleen nog in Nederland en doe af en toe een project met Concerto Copenhagen. Omdat mijn hart ligt bij de kamermuziek vond ik dat een goede keuze.'

Alleen is het kamermuziekcircuit in Nederland voor de meesten geen vetpot. Ook niet voor Van Bruggen. 'Ik heb mij even afgevraagd wat ik met mijn extra tijd moest doen en hoe ik aan meer geld kon komen, maar de oplossing kwam vanzelf. Ik ben goed thuis in het oude-muziekcircuit en had al veel collega's geholpen met subsidieaanvragen, boekingen en dat soort dingen. Eigenlijk groeide de onderneming vanzelf.'

Inmiddels heeft Van Bruggen met Resonance Music Management een eigen managementsbureau naast haar uitvoeringspraktijk. 'Het is ideaal. Ik werk overdag als een "normaal mens" en tussentijds doe ik concertprojecten. Als ik speel hou ik mij niet met zaken bezig. Ik leerde vrij snel dat die dingen niet te combineren zijn. Je hebt voor elk een andere hersenhelft nodig en ik kan niet vlak voordat ik het podium opga nog even een zakelijk gesprek voeren.'

TRIO VAN HENGEL EN OSMOSIS

Natuurlijk speelt ze thuis wel elke dag. 'Je kunt niet op het hoogste niveau blijven spelen zonder jezelf in conditie te houden. Het gekke is ook dat ik het nodig heb. Als ik even geen concerten heb, mis ik het niet, maar als ik weer op het podium sta voel ik mij zo blij. Ook als ik een dag hard gewerkt heb krijg ik weer nieuwe energie van een uurtje klarinet spelen.' Tussen de ensembles die Van Bruggen in haar stal heeft, zitten er inmiddels twee waar ze zelf deel van uitmaakt. 'Dat is heel goed te combineren', zegt

ze. 'Het gaat zelfs beter dan vroeger. Het Trio Van Hengel waar ik in speel bestaat al tien jaar. Voor dit trio heb ik altijd het management gedaan. Vroeger belde ik met zalen als Nicole "de klarinettiste van", nu zoek ik voor hetzelfde ensemble contact als de manager van Resonance en wordt ik direct veel serieuzer genomen.'

Vandaar dat ze ook voor het nieuwe blaaskwintet Osmosis het management op zich genomen heeft. 'Ik heb Osmosis niet zelf opgericht, maar het ensemble komt wel voort uit een gezamenlijk enthousiasme. We zijn elkaar in verschillende samenstellingen regelmatig tegengekomen en alle vijf wilden we graag het blaasrepertoire spelen op de grens van de klassieke en romantische tijd. Dat is de periode waarin de blaasinstrumenten een grote evolutie doormaakten en waarin er enorm geëxperimenteerd werd met de nieuwe mogelijkheden van de instrumenten. Het is in feite de avant-garde van de vroege negentiende eeuw en zo ervaren wij het ook. Benaдерd vanuit de klassieke achttiende-eeuwse muziek is een werk van Onslow volkomen nieuwe muziek met gewaagde dissonanten en rijke harmonieën.'

ONSLOW

Het werk van George Onslow (1784-1853) figureert ook op de debuut-cd van het ensemble, een cd die opgenomen werd voordat het eerste concert een feit was. 'We zijn allemaal rond de veertig', zegt Van Bruggen over deze schijnbaar ongebruikelijke stap. 'We wilden het kwintet daarom in één keer goed neerzetten. We kunnen instappen op een heel hoog niveau en we hebben vertrouwen in wat we doen. Vandaar dat we besloten hebben geld te investeren en meteen een cd te maken.'

Dat een kwintet van Onslow ook op het programma staat tijdens de concerten die Osmosis begin december onder de titel *Reicha's openbaring* brengt, is geheel aan Van Bruggen te danken. 'Ik hou mij voor Osmosis niet met de artistieke zaken bezig. Maar toen ik zag dat Onslow in eerste instantie niet op het programma stond, heb ik mij hardop afgevraagd waarom niet. We hebben een cd met werk van Onslow er op. Hij is geen bekende componist, dus mensen zijn pas bereid de cd te kopen als ze iets van hem gehoord hebben en het mooi vinden. Voor mij is het simpel zakelijk instinct om dat ook tijdens een concert ten gehore te brengen. Gek genoeg had

geen van de andere musici daar aan gedacht. Ze waren puur artistiek bezig een heel mooi programma te maken. Nu is het nog steeds een prachtig programma, maar wel *met Onslow!*

Gelukkig paste ook Onslow prima in het rond Anton Reicha opgebouwde programma. Hij studeerde immers enige tijd compositie bij deze blaasinstrumentenspecialist. Van hem kreeg Onslow het inzicht in de wereld van de snel veranderende blaasinstrumenten mee. 'Reicha was aan het begin van de negentiende eeuw de componist die de wereld van de blaasmuziek als geen ander kon verhelderen. Alle componisten op het programma studeerden korte of langere tijd bij deze man die de blaaskleuren voor ze ontsloot. Reicha zelf schreef ook vele blaaskwintetten. Ze zijn niet allemaal even briljant, maar in zijn beste werken, zoals het Kwintet op.88 nr.2, laat hij op een heel hoog niveau de mogelijkheden van het blaaskwintet horen.'

EFFICIENCY

Het heeft in elk geval een mooi debuutprogramma opgeleverd, waar Van Bruggen ook zakelijk helemaal achter staat. 'Het is belangrijk om het als ensemble in deze tijd zowel artistiek als zakelijk goed voor elkaar te hebben. Het is tegenwoordig met alle nieuwe media veel makkelijker dan tien jaar geleden om een nieuw ensemble te promoten en een relatie met een publiek op te bouwen. Vaak heeft zo'n ensemble dat zich via Facebook of iets dergelijks snel aan de man brengt niet alles goed voor elkaar. Ik verwacht dat wanneer de plannen van het nieuwe kabinet doorgaan juist deze ensembles verdwijnen. Het wordt een soort "survival of the fittest":

Ze is huiverig voor de nabije toekomst, maar noemt het ook 'een spannende tijd'. 'Je kunt niet meer vanzelfsprekend rekenen op overheidssteun. Dat betekent dat we de omslag naar particuliere initiatieven en sponsors moeten gaan maken. Daar is het publiek in Nederland nog helemaal niet aan gewend. Meestal vind men 22 euro voor een kaartje al veel te veel. Men heeft geen idee wat voor kosten een en-

semble en een reeks concerten met zich meebrengt. Daarom is er in Nederland geen cultuur voor particuliere steun. Dat moet opgebouwd worden. Op zich is dat niet zo erg, want het kan op lange termijn erg heilzaam zijn voor de *efficiency* en het niveau van het muziekleven, maar er is wel een overgangperiode voor nodig. Als de overheid nu onverhoopt de stekker uit het huidige stelsel trekt, gaat het ongelooflijk mis en verdwijnen we met z'n allen in een enorm zwart gat. En dan moeten we maar weer zien hoe we daar uit kunnen komen.' ■

oudemuziek 10/11

REICHA'S OPENBARING –
REICHA, DANZI, ONSLOW, CRUSELL

Osmosis

Kate Clark: fluit
Ofer Frenkel: hobo
Nicole van Bruggen: klarinet
Helen MacDougall: hoorn
Benny Aghassi: fagot

di 30 nov, 20.00 / Utrecht, VB Leeuwenbergh
wo 1 dec, 20.15 / Muiden, Muiderstot
do 2 dec, 20.15 / Westzaan, Zuidervermaning
vr 3 dec, 20.15 / Deventer, Penninckshuis
za 4 dec, 20.15 / Vries, Dorpskerk
